

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ОДЛУКА

Представка број 14366/08
Владан МИЈАИЛОВИЋ
против Србије

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању већа 5. фебруара 2013. године у саставу:

Guido Raimondi, *председник*,
Danutė Jočienė,
Peer Lorenzen,
Dragoljub Popović,
Işıl Karakaş,
Nebojša Vučinić,
Paulo Pinto de Albuquerque, *судије*,

и Stanley Naismith, *секретар Одељења*,

У вези са горе наведеном представком поднетом 19. марта 2008. године,

У вези са запажањима које је поднела Тужена држава и запажањима која је у одговору поднео подносилац представке, после већања, доноси следећу одлуку,

ЧИЊЕНИЦЕ

1. Подносилац представке, г. Владан Мијаиловић, који живи у Београду је српски држављанин, рођен 1977. године.
2. Председник Другог одељења је 12. априла 2011. године изузетно одобрио подносиоцу представке да презентује сопствени случај према Правилу 36 став 2. *in fine* Пословника Суда у поступку пред Судом. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен заступник г. С. Царић.

А. Околности случаја

3. Чињенице предмета, како су их странке изнеле, могу се сумирати на следећи начин.

1. *Парнични поступак за накнаду штете (II. бр. 1370/07)*

4. Одељење интерне контроле полиције Министарства унутрашњих послова је 19. децембра 2006. године, око 16,22 часова оставило телеграм за подносиоца представке у пошти у Београду, којим се позива на састанак са помоћником министра и генералним инспектором полиције Србије В. Б. дана 21. децембра у 12,45 часова.
5. Изгледа да је наведена пошта тај телеграм проследила другој пошти у Београду у 18,26 часова истог дана.
6. Ова друга пошта је телеграм доставила подносиоцу представке 21. децембра 2006. године у 13,00 часова.
7. Управник ове друге поште је 22. децембра 2006. године потврдио одговорност свог особља за закаснелу доставу, извинивши се подносиоцу представке и обавестивши га да има право на накнаду штете због доставе после прописаног крајњег рока за пренос и уручење телеграма.
8. После размене поште између управника и подносиоца представке, изгледа да је управник одбио да удовољи захтеву подносиоца представке за накнаду штете, али му је понудио исплату штете у износу једнаком троструким трошковима доставе телеграма, односно 115 динара (РСД, приближно један евро (ЕУР) у релевантном тренутку).
9. Незадовољан предложеним поравнањем, подносилац представке је 16. фебруара 2007. године поднео парничну тужбу Првом општинском суду у Београду против Тужене државе и ПТТ Србије (поштанске услуге), тражећи накнаду нематеријалне штете у износу од РСД 2.000.000 (приближно ЕУР 24.000) настале због закаснеле доставе. Према подносиоцу представке, он је намеравао да обавести Министарство о погрешном поступању његовог особља. Трпео је и трпи психолошке патње и бол пошто није могао да присуствује дуго очекиваном састанку од изузетне важности за њега због њиховог немара у достави телеграма. Подносилац представке је такође тражио да буде ослобођен обавезе плаћања судских трошкова “у складу са законом” (види ст. 34-35 у даљем тексту).
10. Први општински суд је 26. фебруара 2007. године наложио подносиоцу представке у писаној форми да у року од петнаест дана уреди тужбу, рачунајући од дана када је примио захтев суда. Од подносиоца представке се посебно тражило: (а) да се изјасни да ли је тужба поднета против Тужене државе, предузећа ПТТ Србија, или против обе странке; (б) да идентификује седишта сваког туженог, као и њихове представнике; и најзад, (в) да определи врсту претрпљене нематеријалне штете у смислу члана 200. Закона о облигационим односима (види став 37. у даљем тексту). Подносилац представке је упозорен да ако не одговори, његова тужба може бити одбачена или се може сматрати повученом. Он је на крају саветован да може да задржи

адвоката о сопственом трошку или да затражи бесплатну правну помоћ од општине (види став 38. у даљем тексту).

11. У свом поднеску од 19. марта 2007. године подносилац представке је поново тражио од суда да призна његово сиромашко право у погледу трошкова поступка, „у складу са законом“. Он је тврдио да нема неопходно правно знање да делотворно заступа сопствене интересе у поступку. Он је суду доставио документоване доказе о свом лошем имовинском стању на компакт диску („ЦД“).
12. Допис Општинског суда од 26. фебруара 2007. године уручен је подносиоцу представке 25. маја 2007. године.
13. Подносилац представке је 5. јуна 2007. године навео да је ПТТ Србија тужени, и покушао да определи материјалну и нематеријалну штету коју је претрпео. У вези са материјалном штетом, он је од суда затражио да је процени с обзиром на губитак зараде који је имао после исхода састанка са помоћником министра. Подносилац представке је даље тражио да му се досуди накнада нематеријалне штете због немара и погрешног поступања поштанских радника, што је код подносиоца представке изазвало душевну патњу и бол због тога што није присуствовао за њега тако важном састанку и због утиска непоштовања важне политичке личности као што је помоћник министра. Подносилац представке је такође поновио свој захтев да буде ослобођен обавезе плаћања судских трошкова и изјавио да би желео да задржи адвоката, али да то не може себи да приушти. Он је даље објаснио да су, у вези са бесплатном правном помоћи коју обезбеђује општина, они претрпани сличним захтевима, да нису упознати са његовим питањем, и да су га упутили на адвоката. Он је истовремено имао још један предмет (П. бр. 1317/07) у току пред истим судом и већ је био ослобођен обавезе плаћања судских трошкова у том поступку, с обзиром да нема средстава. Он је суду доставио примерак тог решења и поново доставио ЦД као доказ свог лошег имовног стања.
14. Први општински суд је 13. јула 2007. године одбацио тужбу решењем као непотпуну, пошто подносилац представке није у потпуности поступио по његовом налогу од 26. фебруара 2007. године. Он је посебно пропустио: (а) да јасно наведе ко је тужени; (б) да наведе тачан износ тражене накнаде материјалне штете; и (в) да наведе основ накнаде нематеријалне штете у смислу члана 200. Закона о облигационим односима.
15. Подносилац представке жалио се 27. јула 2007. године, по следећим основама: (i) чињеница да није разумео шта суд мисли под „врста нематеријалне штете“, или што није навео материјалну штету (иако првобитно од њега чак није ни тражено да то учини), не би требало да странку, без довољно средстава да плати адвоката, лиши приступа суду; (ii) Први општински суд је пропустио да размотри

његове захтеве у вези са његовим лошим имовинским стањем, повредивши чланове 6 и 14. Конвенције; и (iii) поновио је свој навод од 5. јуна 2007. године у вези са својим лошим имовинским стањем.

16. Окружни суд у Београду је 3. октобра 2007. године потврдио решење од 13. јула 2007. године, не осврћући се на захтеве подносиоца представке у вези са судским трошковима и трошковима заступања. Ово решење (Гж. бр. 10900/07) уручено је подносиоцу представке 5. децембра 2007. године.
17. Подносиоцу представке је 31. децембра 2007. године наложено да плати РСД 42.500 (у датом тренутку, отприлике ЕУР 540) за судску таксу.
18. Министарство правде је 3. марта 2008. године затражило од Првог општинског суда извештај о притужби подносиоца представке да је његов захтев за правну помоћ занемарен. Први општински суд је 4. марта 2008. године изнео, *између осталог*, да подносилац представке није поднео захтев да буде ослобођен плаћања трошкова (нити да их плати у ратама) или било који документ којим би потврдио своју немогућност да плати трошкове.
19. Изгледа да је 10. априла 2008. године подносилац представке примио опомену да плати судску таксу.
20. Први општински суд је 2. јуна 2008. године затражио од локалне општинске филијале Министарства финансија да повећа првобитни износ судске таксе за 50%, због доспеле законске и казнене камате
21. Наведена филијала је 3. јуна 2008. године наложила подносиоцу представке да плати увећани износ од РСД 69.937 (у релевантном тренутку, приближно ЕУР 903).
22. Овај налог је поновљен 29. септембра 2008. године.
23. Против овог налога подносилац представке жалио се 28. октобра 2008. године.
24. Локална општинска филијала Министарства финансија из Београда 29. септембра 2011. године је одбацила жалбу подносиоца представке и наложила му да плати горе наведени износ.
25. Подносилац представке остаје при ставу да нема средства да поступи по овим налозима.

2. *Истовремени парнични поступак за накнаду штете (П.бр. 1317/07)*

26. Подносилац представке је 13. фебруара 2007. године поднео парничну тужбу против државе и Министарства унутрашњих послова, тражећи накнаду нематеријалне штете од РСД 2.000.000, произишлу због позива Министарства којим се тражи да дође у полицију као оптужени, уместо као сведок. Он је такође тражио да буде ослобођен обавезе плаћања судских трошкова.

27. Први општински суд је 13. марта 2007. године донео решење о ослобађању подносиоца представке обавезе плаћања судске таксе на основу лошег имовног стања, у складу са чланом 164. став 3. Закона о парничном поступку (види став 34. у даљем тексту).
28. Суд је 28. октобра 2009. године пресудио у корист подносиоца представке, досудивши му РСД 50.000 (у датом тренутку, приближно ЕУР 535) на име накнаде.

3. *Остале релевантне чињенице*

29. Подносилац представке је незапослен. Он је 2011. године имао право на потпуну државну лекарску заштиту пошто му је зарада била испод одређеног износа. Ово право се обнавља сваке године.
30. Изгледа да је подносилац представке покренуо још пет парничних поступака, а такође је и приватни тужилац у још четири кривична поступка пред истим Општинским судом.

4. *Ствари која је Влада оспорила*

31. Влада је изгледа сугерисала донекле другачију верзију догађаја, имплицирајући да је Секретаријат Суда помешао два домаћа поступка која је подносилац представке покренуо (П. бр. 1370/07 и П. бр. 1317/07). Иако је подносилац представке заиста тражио да буде ослобођен обавезе плаћања судских трошкова у оба домаћа поступка, она је тврдила да подносилац представке никада није тврдио да нема правно знање, нити је тражио да буде заступан или доказао да нема довољно средстава да плати правне услуге у вези са релевантним парничним поступком. Она је посебно спорила да је подносилац представке поднео било какав поднесак 19. марта 2007. године (види став 11. у горњем тексту).

Б. Релевантно домаће право и пракса

1. Устав Републике Србије из 2006. године (објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“ – „Сл. гласник РС– број 98/06)

32. Члан 67. Устава прописује следеће:

Члан 67.

„Свакоме се, под условима одређеним законом, јемчи право на правну помоћ.“

...

Законом се одређују услови за пружање правне помоћи.“

Б. Закон о парничном поступку из 2004. године (објављен у „Сл. гласнику РС“, бр. 125/04 и 111/09)

33. У вези са парничном тужбом, члан 100 прописује, између осталог, да она мора бити јасна и да би странка требало да наведе чињенице на којима се тужба заснива и достави доказе, када је неопходно. Ако странка пропусти да то учини, суд враћа тужбу само странци која нема заступника да је уреди, осим ако законом није другачије предвиђено (члан 103. став 1.). Ако се тужба поново не поднесе у року који суд одреди, она се сматра повученом, или ако није уређена или допуњена биће одбачена (члан 103. став 4.).
34. Бесплатна правна помоћ огледа се у ослобађању плаћања трошкова и бесплатном заступању. У вези са овим првим, суд странку ослобађа обавезе плаћања судских трошкова, ако странка у парничном поступку није у могућности да их сноси (члан 164. став 1.), укључујући и трошкове сведока и вештака (став 2.), као и судску таксу (ст. 2. и 3.). Решење у том смислу доноси надлежан првостепени суд, по пријему захтева странке, и с обзиром на све релевантне околности, укључујући вредност предметног спора и финансијско стање странке (члан 164. ст. 4. и члан 165. став 1.). Захтев мора бити поткрепљен одговарајућим доказима (изјава о средствима), а, ако је неопходно, надлежни суд може прибавити још доказа *ex proprio motu* (члан 165. ст. 2.-4.). Жалба суду више инстанце је дозвољена против решења којим се правна помоћ одбија, што није случај када је правна помоћ одобрена (чл. 165 став 5.).
35. Штавише, када је странка у потпуности ослобођена обавезе плаћања судских трошкова у смислу члана 164. став 2., првостепени суд би требало да призна право на бесплатно заступање тој странци, ако би то било неопходно да би се заштитила његова или њена права (члан 166. став 1.). Заступника у том случају именује председник првостепеног суда, а бира се са списка адвоката који доставља Адвокатска комора (члан 166. ст. 2. и 3.).

3. Коментар Закона о парничном поступку из 2004. године

36. Временски распон у ком се формални или материјални недостаци у парничној тужби морају исправити може да почне да тече само пошто првостепени суд одлучи о захтеву странке да буде ослобођена обавезе плаћања судских трошкова (*Грађанско процесно право*, А. Јакшић, *Центар за публикације Правног Факултета у Београду* 2006, стр. 307).

4. Закон о облигационим односима (објављен у „Службеном листу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије – „Сл. лист СФРЈ“- бр. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 и „Службеном листу Савезне Републике Југославије“, број 31/93)

37. Члан 200. прописује, између осталог, да свако ко је претрпео страх, физички бол или, заправо, душевну патњу као последицу повреде права личности има право, у зависности од њиховог трајања и јачине, да поднесе тужбу парничним судовима за материјалну накнаду.

5. Закон о локалној самоуправи из 2004. године (објављен у „Сл. гласнику РС“, бр. 9/02, 33/04, 135/04 и 62/06)

38. Члан 18.27 прописује да општина успоставља, у складу са Уставом и законом, и ако је неопходно, бесплатну правну помоћ за грађане у општини.

ПРИТУЖБЕ

39. Подносилац представке жалио се према члану 6. став 1. Конвенције што је парнични суд одбацио његову парничну тужбу од 16. фебруара 2007. године, која је прецизирана 5. јуна 2007. године, и што није разматрао његове захтеве за ослобађање од обавезе плаћања судских трошкова и да му се обезбеди бесплатни адвокат. Подносилац представке се даље жалио, према члану 14. Конвенције и према члану 1. Протокола број 12, да је дискриминисан због лошег имовног стања.

ПРАВО

1. У вези са спорним чињеницама

40. С обзиром на приговор Тужене државе на чињенице (види став 31. у горњем тексту), Суд би прво требало да размотри обим захтева за правну помоћ који је поднео подносилац представке.

41. Суд примећује да релевантно домаће право не прописује формалан образац за подношење захтева за ослобађање од обавезе плаћања судских трошкова или да се он обезбеди у оквиру бесплатног заступања у контексту парнице.

42. Суд даље констатује да је подносилац представке тражио, у парничној тужби од 16. фебруара 2007. године, ослобађање од обавезе плаћања судских трошкова „у складу са законом“ (види став 9. у горњем тексту). Сличан захтев поднет у истовременом поступку пред истим судом (види став 26. у горњем тексту), једнак захтеву од 16. фебруара 2007. године, третиран је као захтев у смислу члана 164. и

довео је до ослобађања подносиоца представке од обавезе плаћања судске таксе (види став 27. у горњем тексту).

43. У вези са поднеском подносиоца представке од 19. марта 2007. године (види став 11. у горњем тексту), он има печат са датумом Првог општинског суда и садржи односни број предмета. У сваком случају, скоро исти захтев за заступање поднет је, заједно са ЦД као доказ лошег имовног стања подносиоца представке, у даљим интервенцијама подносиоца представке од 5. јуна 2007. године и по жалби (види ставове 13. и 15. у горњем тексту).
44. Штавише, у складу са домаћим правом, ако је странка потпуно ослобођена обавезе плаћања судских трошкова, првостепени суд јој признаје право на бесплатно заступање, при чему је критеријум „ако је то неопходно ради заштите права те странке“ (види став 35. у горњем тексту, члан 166. став 1.).
45. Стога, насупрот ономе што је Влада сугерисала, Суд сматра да је подносилац представке више пута тражио да буде ослобођен обавезе плаћања судских трошкова и објаснио је домаћим судовима да он нема правно знање да делотворно заступа сопствене интересе, а да такође нема ни средства да га заступа адвокат.

2. Наводна повреда члана 6. Конвенције

46. Према члану 6. став 1. Конвенције, подносилац представке се жалио што је његова парнична тужба од 16. фебруара 2007. године одбачена као непотпуна пре него што је разматран његов захтев да буде ослобођен обавезе плаћања судских трошкова и да му се обезбеди бесплатан адвокат.
47. Влада је тврдила да би представку требало прогласити недопуштеном зато што је подносилац представке: (i) пропустио да исцрпи домаћа правна средства; или (ii) зато што је представку поднео ван рока; или (iii) зато што је злоупотребио право на представку; или (iv) зато што није показао да је претрпео „значајну штету“. Алтернативно, она је тврдила да није било повреде члана 6. став 1.
48. Без обзира на чињеницу што ово питање странке нису оспориле у својим поднесцима, Суд мора прво утврдити да ли се члан 6. може применити у конкретном случају (види, *mutatis mutandis*, *Blečić против Хрватске* [ВВ], број 59532/00, став 67., ЕЦХР 2006-III). У овим околностима, Суд не сматра да је неопходно да се разматрају примедбе о допуштености које је Влада изнела, из доле наведених разлога.
49. У складу са добро установљеном праксом Суда, да би се применио парнични део члана 6. став 1. потребно је да постоји „спор“ око (грађанског) „права“, за који би се могло рећи, бар на доказивој основи, да га признаје домаће право (види, на пример, *Rolf Gustafson против Шведске*, 1. јул 1997. године, *Извештаји о пресудама и одлукама* 1997-IV, ст. 38-40.; *Masson и Van Zon против Холандије*, 28.

септембар 1995. године, став 44., серија број 327-А). Према томе, приликом процене да ли постоји грађанско „право“, почетна тачка морају бити одредбе релевантног домаћег права и како их тумаче домаћи судови (види *Roche против Уједињеног Краљевства* [ВВ], број 32555/96, став 120., ЕЦХР 2005-Х). Упркос томе, приликом вршења ове процене, неопходно је да се погледа и даље од спољашности и употребљеног језика и да се концентрише на реалности ситуације (види *Ahtinen против Финске*, број 48907/99, став 38., 23. септембар 2008. године).

50. Овај предмет се разликује од претходних предмета пред њим (види, на пример, *Rolf Gustafson против Шведске*, цитиран у горњем тексту, став 39., и *Masson и Van Zon против Холандије*, цитиран у горњем тексту, ст. 22, 45, 49-51), пошто подносилац представке није цитирао ниједну одредбу домаћег права као основу за своју парничну тужбу (види став 9. у горњем тексту). Тек после упутства председавајућег судије Првог општинског суда у том смислу он је покушао да прецизира своју тужбу у смислу члана 200. Закона о облигационим односима (види ст. 11, 13 и 37 у горњем тексту), али је, то чинећи, пропустио да испуни претходне захтеве како би домаћем суду омогућио да изврши оцену његове тужбе на основу аргумената пред њим (види став 33. у горњем тексту). Његова парнична тужба је због тога решењем одбачена као непотпуна од стране две судске инстанце (види ст. 14. и 16. у горњем тексту). Суд такође констатује да се подносилац представке није позвао пред Судом ни на неку одредбу домаћег права која би му могла дати основу да тражи накнаду штете због закаснелог достављања поште.

51. Суд примећује да је тужба подносиоца представке осмишљена да обезбеди деликтну одговорност предузећа ПТТ Србија за погрешно и немарно поступање поштанских радника са намером да се добије накнада нематеријалне штете наводно претрпљена с тим у вези (упоредити и направити разлику са *Varaona против Португала*, 8. јул 1987. године, став 39., серија А број 122). Суд, међутим, сматра да подносиочева тврдња о праву није сама по себи довољна да обезбеди примену члана 6. става 1. Конвенције (упоредити и направити разлику са *Osman против Уједињеног Краљевства*, 28. октобар 1998. године, ст. 137-140, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-VIII*). Суд према томе мора утврдити да ли су тврдње подносиоца представке биле довољно одрживе (види, *mutatis mutandis*, *Le Calvez против Француске*, 29. јул 1998. године, став 56., *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-V*) да би се испунили основни услови дефинисани законом за досуђивање накнаде. Он не мора да одлучује да ли су они основани у смислу српског законодавства (види, *mutatis mutandis*, *Neves e Silva против Португалије*, 27. април 1989. године, став 37., серија А број 153-А) или да ли би нека друга правна основа омогућила боље изгледе

на успех (види *Editions Périscope против Француске*, 26. март 1992. године, став 38., серија А број 234-В).

52. Чак и под претпоставком да се утврди да је достава поште закаснила, Суд, међутим, сматра да подносилац представке није изнео, ни пред домаћим судовима ни пред Судом, ниједан прихватљив аргумент, којим поткрепљује штету насталу због тог понашања или да оправда како је он разумео да би имао право на исплату накнаде штете (види *Kunkova и Kunkov против Русије* (одлука), број 74690/01, 12. октобар 2006. године, и *Artyomov против Русије*, број 14146/02, став 198., 27. мај 2010. године; супротно, на пример, предмету *Vargaona*, цитиран у горњем тексту, ст. 41, и *James и други против Уједињеног Краљевства*, 21. фебруар 1986. године, став 81., серија А број 98). Он заправо није ни могао да наведе материјални губитак у смислу накнаде материјалне штете, нити да докаже било какву озбиљну личну штету у смислу јачине или трајања његове душевне патње, што би могло, бар на доказивој основи, захтевати да се досуди накнада штете према важећем домаћем праву.
53. У светлу горе наведених разматрања, Суд налази да подносилац представке у релевантном тренутку није имао право за које би се могло аргументовано рећи да је признато према домаћем праву.
54. Према томе, Суд налази да се члан 6. став 1. не може применити на поступак који се разматра. Предметна притужба је према томе неспојива *ratione materiae* у оквиру значења члана 35. став 3 (а) и мора се одбацити у складу са чланом 35. став 4. Конвенције.

3. Наводна повреда члана 14. Конвенције и члана 1. Протокола број 12

55. Подносилац представке се даље жалио, према члану 14. Конвенције и према члану 1. Протокола број 12, да су га српске власти дискриминисале на основу лошег имовног стања.
56. Суд такође понавља да члан 14. Конвенције допуњује друге материјалне одредбе Конвенције и њених протокола. Он не постоји самостално пошто има искључиву примену у вези са „правима и слободама“ зајемченим тим одредбама. Иако примена члана 14. не претпоставља повреду једне или више таквих одредби, и у том смислу је независна, не може бити места за његову примену осим ако чињенице предмета не спадају у оквир овог другог на један или више начина (види, међу многим другим ауторитетима, *Gaygusuz против Аустрије*, 16. септембар 1996. године, став 36., *Извештаји о пресудама и одлукама 1996-IV*, стр. 1141), и Принц *Hans-Adam II од Лихтенштајна против Немачке* [ВВ], број 42527/98, став 91., ЕЦХР 2001-VIII). С обзиром на закључак Суда у вези са притужбом према члану 6. став 1. Конвенције (види став 54. у горњем тексту), притужба према члану 14. у вези са тим чланом подједнако је неспојива *ratione*

materiae у оквиру значења члана 35. став 3. (а) и мора се одбацити у складу са чланом 35. став 4. Конвенције.

57. Суд даље констатује да, супротно члану 14. Конвенције, члан 1. Протокола број 12 обухвата обим заштите „било ког права утврђеног законом“ и стога уводи општу забрану дискриминације. Без обзира на разлику у обиму ових одредби, појмови дискриминације забрањене чланом 14. и чланом 1. Протокола број 12 морају се тумачити на исти начин (види Извештај са објашњењима уз Протокол број 12, став 18.). С тим у вези, Суд примећује да подносилац представке није образложио нити се чак позвао на неке дискриминаторне разлике у поступању у предметном случају. Произлази да је ова притужба очигледно неоснована и да се мора одбацити у складу са чланом 35. ст. 3. и 4. Конвенције.

Из тих разлога, Суд већином

Проглашава представку недопуштеном.

Stanley Naismith
Секретар

Guido Raimondi
Председник